

HEZBOLLAH – KRATKA POVIJEST BOŽJE STRANKE

Norton, Augustus Richard (2007.) *Hezbollah - A Short History*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 187 stranica.

Knjiga *Hezbollah – A Short History*, autora Augustusa Richarda Nortona je iznimno štivo za stručnjake niza profila od vojnog, povijesnog, političko-analitičkog, kulturološkog, sociološkog, a načinom pisanja može zapljeniti pažnju i prosječno zainteresiranog čitatelja s manjim predznanjem o situaciji na Bliskom istoku s naglaskom na Libanonu. Djelo svakako zaslužuje hrvatski prijevod, da upotpuni sliku o kompleksnoj situaciji u spomenutom dijelu svijeta te djelovanju jedne od najkontroverznijih organizacija na Bliskom istoku.

Autor Augustus Richard Norton istaknuti je profesor antropologije i međunarodnih odnosa na Sveučilištu Boston u SAD-u. Predavač je na vojnoj akademiji West Point i bivši je časnik američke vojske. Posebno znanje za ovu problematiku crpi iz iskustva stečenog na poziciji vojnog promatrača UN-a na području južnog Libanona osamdesetih godina prošloga stoljeća za koje je znakovito formiranje raznih šijitskih i drugih političko-vojnih organizacija među kojima je i Hezbollah. Pored ovog djela, autor je pisac i knjige *Amal and the Shi'a*.

U prvom dijelu svoje knjige autor na vrlo slojevit i iscrpan način opisuje političku situaciju i specifičnost organizacije vlasti u Libanonu. Naime, dugotrajno nezadovoljstvo šijitske populacije raspodjelom vlasti u kojoj oni imaju nedovoljan utjecaj u donošenju političkih odluka, za razliku od sunita i maronitskih kršćana, uvjetovalo je mnoga nezadovoljstva i političke promjene. *Zuame* - politički šefovi iz njihovih redova svojom su korumpiranošću također izazivali veliko nezadovoljstvo šijitske većine što je rezultiralo buntom i formiranjem

ili priključivanjem sekularnim populističkim, reformističkim ili religijskim organizacijama npr. Libanonska komunistička partija ili Amal kao reformistička organizacija i naravno Hezbollah čiji nastanak datira s početkom izraelske okupacije južnog Libanona 1982. godine.

Centralni dio knjige posvećen je organizaciji Hezbollah, njenom povijesnom nastanku, njenom ustroju, djelovanju, vojnom i političkom značaju te transformaciji stranke iz oslobodilačke milicije, radikalne i militantne s čvrstom ideologijom u pragmatičniju, duhu vremena prilagodljiviju organizaciju.

Hezbollah („Božja stranka“) službeno nastaje 1982. godine kao rezultat utjecaja revolucije u Iranu pod vodstvom ajatolaha Homeinija te već spomenute okupacije od strane Izraela. Vrhovni moralni i vjerski autoritet za Hezbollah je bio i ostat će dugo vremena, a i danas vrhovni iranski ajatolah kao vrhovni tumač šerijatskog zakona koji je osnova islamske republike čijem osnivanju teži i Hezbollah na području Libanona. Autor problematizira mogućnost nastanka takve države u takvom multietničkom prostoru i to je i jedan od razloga zašto je Hezbollah izgubio radikalnu oštricu s početka svog nastanka. Autor navodi kao moralne i teorijske uzore kasnijem djelovanju stranke i libanonske ajatolaha npr. ajatolah Fadlallah koji je na tragu nešto mekšeg pristupa nego iranski ajatolasi. Autor navodi njegovu tvrdnju da „revolucijska tranzicija u islamsku republiku nije moguća u raznolikom libanonskom društvu, već je potrebna postupna reformacija“ (str. 99). Glavni tajnik i vođa Hasan Nasrallah najavljuje

kandidiranje stranke na ljetnim izborima za parlament 1992. godine. U parlamentu se zalažu za ideju islamske republike, ali također za pravo izbora, poglavito onog vjerskog kod svih Libanonaca. Autor smatra i duhovito ističe kako Hezbollah, označen kao teroristička organizacija, u usporedbi s nekim zapadnjačkim desničarskim organizacijama i strankama ima puno liberalnija stajališta

Za vrijeme građanskog rata (1975.-1990.) Hezbollah se primarno borio za islamsku državu. Imao je ulogu i pokreta otpora i milicije. Nakon završetka rata te sporazumom između milicija svih strana, UN-ovom rezolucijom traženo je njihovo razoružavanje, no Hezbollah nije pristao na takvu ulogu već se pretvara u pokret otpora protiv izraelske okupacije. Autor navodi da je takva odluka Hezbollaha legitimna i da se rezolucija ni ne odnosi na njih jer je u njihovom programu i borba protiv izraelske okupacije te anticionizam koji je važniji od prevlasti u samoj državi u odnosu na druge, tada zaraćene, strane.

Zbog izraženog anticionizma te nasilnih metoda u borbi SAD, Izrael te neke zapadne zemlje svrstavaju ih na listu terorističkih organizacija. Autor navodi da većina europskih zemalja nema na listi Hezbollah kao terorističku organizaciju jer su različiti kriteriji za određivanje što terorističko djelo jest. Također navodi da su djelovanja Hezbollaha usmjerena prvenstveno prema vojnim objektima i osoblju, a nikad direktno prema civilima. Primjerice otimanje aviona TWA 847 kvalificira se kao teroristički čin otmice po svim standardima, doduše jedina žrtva je bila vojna osoba, Hezbollah je bio prozvan za odgovornost, a ustvari čin je, navodi autor, izvršila bliska čelija "Believers Resistance". Navodi se i mišljenje bivšeg agenta CIA-e da je velik broj terorističkih djela koja su bila pripisana Hezbollahu bio pod iranskom instrukcijom i patronatom, pa čak i u nekim slučajevima izvršen od strane iranskih agenata.

Hezbollah nije obična politička stranka. Autor kaže da je ona puno složenija i kompleksnija i da ju je teško svrstati pod jedan jednostavan pojam. Naime, ona ima širok spektar djelovanja i u političkom i u civilnom području. Imaju svoje bolnice koje su dostupne svima, građevinske firme koje su velikim dijelom zaslužne za obnovu razrušene zemlje, svoje obrazovne ustanove, dakle organizaciju koja je protkala sve pore društvenog života. Po mišljenju vanjskih analitičara i zapadnjačkih medija učinkovitost u obnovi zemlje nakon građanskog rata, kao i nakon rata iz 2006. godine, bila je viša nego učinkovitost vlasti SAD-a nakon uragana Katrina.

Zanimljiva je autorova analiza sličnosti i razlika s ostalim organizacijama i strankama u Libanonu kojom čitatelju pokazuje složenost političkog života zemlje gdje nije jednostavna linija prepoznavanja između uobičajenog shvaćanja stranke i pokreta. I Hezbollah i Amal na neki način jesu i stranke i organizacije i pokreti. I jedna i druga svoje djelovanje usmjeravaju kako na vojna tako i na civilna pitanja.

Zanimljiva je i analiza vojnog djelovanja Hezbollaha koju autor spominje u ključnom dijelu knjige. Islamski žar i odlike gerilskog rata s izraženom etikom stalno se isprepliću u vojnim akcijama, a s obzirom na razvoj situacije s Izraelom, mijenjaju se i i vojna djelovanja. U ranijim djelovanjima bila je veća koncentracija samoubilačkih napada, no s većim pritokom oružja, uglavnom iz Sirije i Irana te boljom obučenošću pripadnika vojnih postrojbi, načini ratovanja se mijenjaju, a islamski žar ostaje u većoj ili manjoj mjeri. *Fida'iyuni* (borci) uvijek daju svoj život ako to situacija od njih zatraži. Tako je bilo kod samoubilačkih napada na vojne multinacionalnih snaga gdje je poginulo 220 marinaca, a isto se moglo zamijetiti i u sukobima i borbi protiv izraelske okupacije gdje se taktički primjenjuju složenije operacije. Ove se potonje udaljuju od jednostavnih sa-

moubilačkih akcija što govori u prilog razvoju i napretku vojne vještine organizacije. Ti napadi Hezbollaha itekako će pridonijeti ubrzanom povlačenju izraelske vojske 2000. godine. Autor tvrdi da će to biti trijumf čitavog Libanona i zenit popularnosti Hezbollaha. U etici ratovanja ili tzv. pravilima igre nikad nisu vršili akcije unutar Izraela, nego samo na području koje je smatrano libanonskim teritorijem. Što se tiče žrtava, u razdoblju okupacije pogibalo je 25 izraelskih vojnika godišnje i nešto više Hezbollahovih pripadnika, broj stradalih civila premašivao je uvelike oba broja. Nakon okupacije, od 2000. do 2006. godine poginulo je sveukupno 17 izraelskih vojnika. Autor spominje presedan u ratovanju Hezbollaha i ključni datum, 12. 7. 2006. godine kad je, po prvi put, vojnim djelovanjem ušao u prostor Izraela i oteo dva izraelska vojnika. Time je prekršio takozvana pravila igre, izazvao reakciju Izraela kakvu nisu očekivali i doslovno doveo do rata, takozvanog *Tammuz Harba* (Srpanjski rat). Ta akcija Hezbollaha izazvala je osudu i na Zapadu i u arapskom svijetu te na neki način dala povod Izraelu da ponovno uđe na teritorij Libanona s ciljem totalnog uništenja Hezbollaha. Autor tvrdi da je bespoštedni i krvavi rat od strane Izraela bio i s ciljem da se zauvijek diskreditira Hezbollah u svom okružju i tako mu se uništi vojni, politički, ekonomski te ini utjecaj. Brutalni napadi Izraela imali su kod dijela populacije posve suprotan učinak i na neki način učvrstili potporu Hezbollahu, pogotovo u šijitskoj zajednici. Obje strane su podcijenile svog suparnika kao što je i otvore-

no priznao Hasan Nasrallah, vođa Hezbollaha, a izraelski general Guy Zur je nazvao Hezbollah najobučenijom gerilskom skupinom u svijetu (str. 140.).

U zaključku ovog dijela autor se osvrće na spomenuti rat koji dijeli Libanon na dvije struje: onu koja apsolutno podupire Hezbollah i onu koja se protivi njenom bilo kakvom daljnjem vojnom djelovanju, među kojima i premijer Fouad Siniora. Tako je značaj Hezbollaha u spajanju, ali i u raskolu, libanonske političke stvarnosti, pogotovu na kraju djelovanja u ratu s Izraelom.

Na kraju svoje kratke povijesti ove organizacije autor, razmatrajući opcije budućnosti Hezbollaha, postavlja ključno pitanje: Što dalje? U jednom smislu, postavlja se pitanje budućnosti vojnog djelovanja organizacije ili će se odreći iste i postati prava politička organizacija koja će svoju borbu za ciljeve koje želi postići ostvarivati isključivo političkim sredstvima ili će zadržati vojno djelovanje. Autor ističe zrelost organizacije navodeći velike poteze u sređivanju stanja u razrušenoj zemlji i nadoknade devastiranom stanovništvu. Iako se može postaviti pitanje financijske moći i eventualnog političkog upliva zemalja koje pomažu (ponajprije Iran), činjenica je da je Hezbollah za stanovništvo Libanona, bez obzira na etičku pripadnost, učinio mnogo, pogotovo u obnovi razrušenih domova i reparaciji za izgubljeno. U moralnoj, političkoj preobrazbi te sjedinjenju poslijeratnog društva Libanona koje slijedi, Hezbollah će odigrati važnu ulogu, a autor se nada i konstruktivnu.

Mihovil Brebrić